

*Jakobina Accetto. Sonja Batista Erenz.
Majda Golob Mareš. Zlata Jeras Pohl.
Katarina Piskmajer Dešman. Katja
Repič Vogelnik. Majda Rutar Prijon.
Nastja Sajovic. Jožica Strašek. Marijana
Vodopivec. Sonja Završnik Podlesnik*

V ospredje VIII: slovenske arhitektke, gradbenice in oblikovalke

Arhitekturna razstava »V ospredje VIII: slovenske arhitektke, gradbenice in oblikovalke«, ki sta jo pripravila Center arhitekture Slovenije in Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU, želi osvetliti spregledani del slovenskega arhitekturnega ustvarjanja in ponuja priložnost, da iz bogatega arhitekturnega opusa 20. in 21. stoletja izpostavimo tista dela, ki so le redko razstavljena in na ogled javnosti, vendar zato nič manj pomembna, kakovostna in večplastna.

Razstava nadaljuje niz, ki je v preteklih letih potekal pod pokroviteljstvom evropskega projekta MoMoWo (Modern Movement Women) in se tematsko vklaplja v raziskovalni program Umetnost na Slovenskem v stičišču kultur (P6-0061). Program poteka na Umetnostnozgodovinskem inštitutu Franceta Steleta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti in ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije z namenom strokovni in širši javnosti predstaviti pomemben del »anonimne« in zamolčane evropske kulturne dediščine 20. in 21. stoletja, ki so jo ustvarile ženske, dejavne na področju arhitekture, gradbeništva, notranjega in industrijskega oblikovanja, krajinske arhitekture in urbanizma, ki so/veljajo za tradicionalno domeno moških poklicev.

Tudi osma v vrsti razstav je posvečena pionirkam, prvim predvojnim in povojnim generacijam ustvarjalk, ki so aktivno sodelovale pri snovanju, oblikovanju in označevanju prostora svojega časa. Bile so neme spremljevalke v senci poklicno bolj uveljavljenih in znanih profesorjev, sodelavcev, očetov ali soprogov, tako da je še danes težko določiti njihov dejanski delež v snovanju in realizaciji prenekatere slovenske arhitekturne mojstrovine. Poleg njih letos predstavljamo tudi nekoliko mlajšo generacijo arhitektk, ki jim je v nasprotju s starejšimi kolegicami uspelo prebiti nevidno bariero in so se uspešno samostojno uveljavile v svojem poklicu.

Izbrana dela tako predstavljajo pomembnejše projektne stvaritve več generacij slovenskih ustvarjalk, ki jih je, upoštevajoč čas, razmere in vlogo ženske v času nastanka, treba gledati in ocenjevati z drugačnimi merili kot sicer. Razstava je zasnovana večplastno, s poudarkom na kakovosti del in kompleksnosti ideje, ter razkriva ustvarjalno moč posameznih avtoric. Predstavljena so dela enajstih arhitektk in oblikovalk, od predvojnih diplomantk do povojnih generacij ustvarjalk.

Architecture exhibition "To the Fore VIII: Slovenian Women Architects, Civil Engineers, and Designers", prepared by the Centre of Architecture Slovenia and the France Stele Institute of Art History of the ZRC SAZU aims to shed light on a neglected part of Slovenian architectural production and provides an opportunity to highlight—from the rich architectural body of work of the 20th and 21st centuries—the works that are only rarely exhibited and showcased, but nonetheless important, high-quality, and multi-layered.

The exhibition continues the series that was realized in recent years as part of the European project MoMoWo (Modern Movement Women) and thematically fits into the research programme Art in Slovenia at a Cultural Crossroads (P6-0061). The programme is carried out by the France Stele Institute of Art History at the Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts and is co-financed by the Slovenian Research and Innovation Agency with a view to present to the professional and general community an important part of the "anonymous" and withheld European cultural heritage of the 20th and 21st centuries, created by the women involved in architecture, civil engineering, interior and industrial design, landscape architecture, and urban design, i.e. the fields that are (supposed to be) the traditional domain of male professions.

The eight in this series of exhibitions is dedicated to the female pioneers, the first pre-war and post-war generations of female designers who played an active role in drafting, designing, and leaving a mark on the environment of their time. They were the silent companions, working in the shadow of professionally more acknowledged and better known professors, colleagues, fathers, and husbands, so that even nowadays it is difficult to determine their actual part in the design and implementation of many Slovenian architectural masterpieces. In addition to them, this year we are also presenting a slightly younger generation of female architects who, unlike their older colleagues, have managed to break through the glass ceiling and successfully establish themselves in their profession.

The selected works are thus important project creations of several generations of Slovenian female designers which should be, considering the conditions and the role of women at the time, regarded and assessed using different criteria than otherwise. The exhibition has a multi-layered approach, with a focus on the quality of works and the complexity of the idea, revealing the creative power of the authors. It presents the works of eleven female architects and designers, i.e. from the pre-war graduates to the post-war generations as well.

*Jakobina Accetto. Sonja Batista Erenz.
Majda Golob Mareš. Zlata Jeras Pohl.
Katarina Pirkmajer Dešman. Katja
Repič Vogelc. Majda Rutar Prijon.
Nastja Sajovic. Jožica Strašek. Marijana
Vodopivec. Sonja Završnik Podlesek*

V ospredje VIII: pionirke slovenske arhitekture, gradbeništva in oblikovanja

Ljubljana, Arhitekturna galerija DESSA, 10. 3. – 10. 4. 2025

Koncept razstave: Barbara Viki Šubic, Špela Kuhar, Polona Filipič Gorenšek, Helena Seražin

Koordinatorice letošnje razstave: Barbara Viki Šubic, Helena Seražin, Vesna Kamin Kajfež

Urednica besedil: Helena Seražin

Avtorji besedil: Barbara Avbelj, Lara Boštjančič, Nives Čorak, Polona Filipič Gorenšek, Timotej Jevšenak, Katarina Pirkmajer Dešman, Cvetka Požar, Aleš Prijon, Jernej Prijon, Lara Prijon, Sabina Ravnikar, Metka Rutar Piber, Helena Seražin, Hana Videmšek, Barbara Viki Šubic, Barbara Vodopivec

Jezikovni pregled: Alenka Klemenc in Mija Oter Gorenčič

Prevod: Helena Seražin

Oblikovanje plakatov razstave: Barbara Avbelj in Hana Videmšek, CAS; Andrej Furlan, UIFS ZRC SAZU

Oblikovanje vabila in zloženke: Ivan Ilić, 0.10 Büro

Avtorji fotografij: Igor B. de Graaf, Miran Kambič, Domen Pal, Helena Seražin

Viri slikovnega gradiva: Arhiv Univerze v Ljubljani, Biro DANS arhitekti; Glasilo Ingrad, 38/7, 1989, str. 6; Glasilo Ingrad, 36/7–8, 1987, str. 4; Gradbeni vestnik, 35, 8–9, 1986; Muzej za arhitekturo in oblikovanje; Projekt d. d., Nova Gorica; Urbanistični inštitut RS; Zasebni arhiv družine Prijon; Zasebni arhiv družine Strašek; Zasebni arhiv Jane de Graaf – Trenz; Zasebni arhiv Majde Golob Mareš; Zasebni arhiv Nastje Sajovic; Zasebni arhiv Sonje Završnik Podlesek; Zasebni arhiv Zlate Jeras Pohl; Zbornik oddelka za arhitekturo na Univerzi v Ljubljani 1946–1947, Ljubljana 1948; Zgodovinski arhiv Celje; ZRC SAZU, UIFS; ZVKDS

Partnerji: Center arhitekture Slovenije in ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

Raziskave za razstavo so potekale v okviru raziskovalnega programa Umetnost na Slovenskem v stičišču kultur (P6-0061), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstveno-raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije. Razstavo sofinancira Ministrstvo za kulturo RS.